

Posudek vedoucího bakalářské práce

Roman Sukdolák: Kantova etika a problém lži

Posudek vypracoval: Mgr. Martin Vrabec, Ph.D.

Tématem bakalářské práce Romana Sukdoláka je napětí mezi Kantovou morální teorií, z níž – přinejmenším na první pohled – plyne, že lež je za všech okolností morálně nepřijatelným jednáním, a naší běžnou intuicí, že existují případy, kdy lež je morálně přijatelnou možností, jak zabránit zlu. Autor volí logickou a přehlednou výstavbu textu, kdy v první kapitole představuje Kantovu morální koncepci, v druhé kapitole exponuje zápletku – konkrétně Kantův vlastní příklad s vrahem stojícím u našich dveří – a ve třetí se pak snaží za pomoci sekundární literatury obhájit, že i v rámci Kantovy vlastní teorie je možno – navzdory prvotnímu zdání – lež považovat za legitimní obranu proti zlu.

Poznámky k jednotlivým kapitolám:

V první kapitole autor prokazuje, že Kantův obtížný text dobře pochopil a dokáže ho přehledně a v principu věrně zrekapitulovat. Na některých místech ovšem zůstávají formulace příliš blízké zdrojovému Kantovu textu (např. s. 11, dolní polovina stránky), jindy se zase autor dopouští přílišných formulačních zkratk, které mohou působit zavádějícím dojmem, např. „To, k čemu nás kategorický imperativ zavazuje, je zcela nezávislé na obsahu daného jednání a na jeho následku...“ (s. 14) nebo „Aby se maxima [...] jakéhokoli jednání mohla stát objektivním zákonem, musí zahrnovat jen takové zásady, jež neobsahují empirickou pohnutku vůle a jež tak mohou platit obecně a nutně...“ (s. 14 n.). Prosím autora, aby u obhajoby tato tvrzení upřesnil. Text také obsahuje drobné dezinterpretace, např. „Z toho prozatím vyplývá, že dle Kanta má existovat nějaký motiv, účel, který by mohl být platný pro všechny rozumové bytosti [tj. účel o sobě – M.V.], nesmí být ničím podmíněný, a hledá ho z toho důvodu, neboť proč by jakákoli vůle poslouchala kategorický imperativ, kdyby neměla žádný účel (motiv) tohoto jednání.“ (s. 17). U několika málo formulací také není jasné, co chtěl autor vlastně říci (např. přelom stran 18 a 19).

K druhé kapitole nemám žádné námítky. Argumentace ve třetí kapitole je přiznaně převzata z knihy Christine M. Korsgaardové *Creating the Kingdom of Ends* a dalo by se namítnout, že ji autor sleduje až příliš věrně a nekriticky. Podle Korsgaardové spočívá rozpornost a nezuniverzalizovatelnost určitého (nemorálního) jednání v tom, že by bylo prakticky neproveditelné ve chvíli, kdyby se ho dopouštěli všichni. Při této „pragmatické“ interpretaci lze pak hájit tvrzení, že lež vůči člověku, který neví, že mu lžeme, je zuniverzalizovatelná, a tudíž morálně nezávadná (v bakalářské práci poprvé s. 31). S tímto tvrzením mám dvojitý problém: 1) Je takováto maxima skutečně zuniverzalizovatelná, nespolehá takovéto jednání spíše na „běžnost“ pravdomluvnosti a na výjimečnost lhaní? Navíc nelegitimizovala by tato úvaha vlastně jakoukoli lež (vždyť kdo by se pokoušel lhát člověku, který ví, že mu lžeme?), a nestal by se tak kategorický imperativ (přinejmenším ve své první formulaci) zcela „bezzubým“? 2) Tuto „pragmatickou“ linii argumentace sice lze u Kanta skutečně nalézt, ale není podle něj vposled kritériem posouzení spíše vnitřní rozpornost maximy samé? Takovouto „logickou“ interpretaci zastává např. O. Höffe, jehož článek autor uvádí v seznamu literatury (článek je obsažen ve sborníku: Chotaš, J., Karásek, J., *Kantův kategorický imperativ*, OIKOYMENH 2015, zvl. s. 35 nn.). Obě tyto výtky částečně padají na moji hlavu, ale mohl by se autor k těmto problémům vyjádřit alespoň dodatečně na obhajobě?

Celkově má práce jasnou a logickou strukturu, je přehledná, čemuž napomáhají relevantní shrnutí, autor se vyjadřuje kultivovaně, správně odkazuje a cituje, pracuje s anglicky psanou sekundární literaturou. I přes uvedené výtky nemám s prací ani po obsahové stránce žádný zásadní problém, a proto ji navrhuji hodnotit v rozmezí **výborně a velmi dobře**, v závislosti na průběhu obhajoby.

V Praze dne 29. 5. 2018